

Rapport

Klacht

Verzoekster klaagt over het optreden van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid op 15 juli 2006 op de Waalbrug in Nijmegen jegens haar als journaliste in dienst bij de Radio Wereldomroep Nederland. Verzoekster klaagt er met name over dat het regionale politiekorps Gelderland-Zuid:

- haar een als zodanig herkenbare journaliste, heeft gesommeerd om zich te verwijderen van de Waalbrug waar zij aanwezig was in het kader van de vrije nieuwsgaring;
- haar dermate ruw heeft weggeduwd terwijl zij reeds bezig was om zich te verwijderen van de brug, dat zij letsel heeft opgelopen aan haar knie.

Beoordeling

Algemeen

1. Verzoekster, een Britse journaliste, maakte op 15 juli 2006 een reportage voor het programma Vox Humana van de Radio Wereldomroep Nederland over de actie van Fathers4Justice. Fathers4Justice strijdt voor het recht van gescheiden vaders op omgang met hun kinderen.
2. Die dag beklom één van de leden van de actiegroep verkleed als Batman's maatje, Robin, omstreeks 9.00 uur de bogen van de Waalbrug te Nijmegen. Deze actievoerder, verder aan te duiden als "Robin", hing een spandoek van Fathers4Justice op aan de brug en bleef daarna bij wijze van actie nog urenlang op de bogen van de brug wat heen en weer lopen.
3. Drie andere leden van de actiegroep ondersteunden de actie vanaf het voetgangersgedeelte van de Waalbrug. Deze actievoerders hadden steeds contact met Robin, hoog boven hen op de brug. Zo moedigden zij hem aan om bepaalde poses aan te nemen zodat hij duidelijk zichtbaar was voor het publiek. Ook nam één van hen foto's van hem. Er werd over en weer geroepen en gefloten. Verzoekster had de voorbereidingen van de actie gevolgd. Zij was die dag aanwezig om deze demonstratie van Fathers4Justice te verslaan. Zij had zich daarom aangesloten bij de demonstrerende actievoerders op de brug.
4. Rond 10.00 uur arriveerden er twee politiewagens van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid om ter plaatse de situatie te beoordelen. Via 112 waren er meldingen gekomen over een man op de brug. De betrokken agenten zagen Robin, gehuld in klimtuig aanvankelijk gezekerd aan de brug zitten. Even later zagen zij hem ongezekerd over een van de bogen van de brug omhoog lopen. Hij bevond zich daarbij hoog boven de grond. Hij trok door zijn aanwezigheid en zijn gezwaaai de aandacht van de voorbijgangers.

5. De officier van dienst van het politiekorps besloot daarop tot afsluiting van de rechterbaanhelft (richting Nijmegen) van de brug voor het autoverkeer. Dit in verband met de veiligheid van zowel de actievoerder als van het verkeer.
6. Vervolgens probeerden politiefunctionarissen eerst met behulp van een megafoon Robin te bewegen vrijwillig zijn actie te staken en van de brug af te komen. Robin reageerde hier niet op. Daarna werd een hoogwerker van de inmiddels ook aanwezige brandweer ingezet om een politiebemiddelaar het gesprek met Robin te laten aangaan. Robin wilde echter niet praten en liep over de boog van de brug weg van de politie.
7. Door gedeeltelijke afsluiting van de brug liep het verkeer vast. In de loop van de ochtend kwamen er nogal wat hulpdiensten aan te pas om de gevolgen van deze actie in goede banen te leiden en de actie zelf tot een goed einde te brengen. Naast de 30 politieagenten was er een brandweerteam aanwezig vanwege de genoemde hoogwerker. Ook stond er zekerheidshalve een ambulance klaar en waren mensen van Bureau Toezicht ingeschakeld. Tevens zorgde een bedrijf voor de kegelafzetting, terwijl Rijkswaterstaat en het Korps Landelijke politiediensten werden ingeschakeld om de afzetting van de snelweg en de omleiding te regelen. Ook stond er een arrestatieteam van zes man paraat.
8. Uiteindelijk besloot de politie aan het einde van de ochtend de actie van Robin te beëindigen. Hiertoe werd de Waalbrug voor alle verkeer af gesloten. Hierbij werden zowel de rijbanen voor de auto's als de fiets- en wandelpaden voor alle weggebruikers afgesloten. De politie besloot hiertoe uit veiligheidsoverwegingen voor zowel Robin als de weggebruikers. Robin had zich inmiddels ook op de andere brughelft begeven zonder gezekerd te zijn. Door de lange duur van de actie begon men ook te vrezen voor een fatale afloop voor Robin. Het was voor de politie immers niet duidelijk wat Robin met zijn actie beoogde.
9. Vanwege de interactie tussen Robin en de overige actiegroepleden van de groep op de brug, werd de aanwezigheid van deze groep gezien als een veiligheidsrisico voor Robin. Daarom werd deze groep aan het eind van de ochtend zo snel mogelijk van de brug af, uit het gezichtveld van Robin, geleid. Ook verzoekster werd tegelijkertijd, ondanks het beroep dat zij als journaliste deed op vrije nieuwsgaring, de brug af gestuurd. Toen zij niet direct reageerde op dit verzoek, werd zij door een agent de goede richting in geduwd. Toen zij hem verzocht om zijn naam of personeelsnummer, weigerde hij deze te geven.
10. Uiteindelijk gaf Robin zich rond 13.00 uur gewonnen. Ingrijpen van het arrestatieteam was niet nodig. Robin kwam op eigen kracht, maar wel onder begeleiding van een lid van het arrestatieteam, naar beneden en werd aangehouden.
11. Verzoekster was het niet eens met deze gang van zaken en diende via haar advocaat van de Nederlandse Vereniging voor Journalistiek op 21 juli 2006 hierover een klacht in bij het regiokorps Gelderland-Zuid. De klachtencommissie adviseerde haar klachten over de

verwijdering van de brug en het gebruik van geweld daarbij niet gegrond te verklaren en de klacht over de weigering van de betrokken agent zich te legitimeren wel gegrond te verklaren. De korpsbeheerder liet bij beslissing van 5 april 2007 weten zich met het advies te verenigen.

12. Verzoekster kon zich niet vinden in de afhandeling van haar klachten. Zij wendde zich op 28 maart 2008 tot de Nationale ombudsman met het verzoek een onderzoek in te stellen naar haar klachten.

Ten aanzien van de sommatie zich te verwijderen van de Waalbrug en het daarbij

gebruikte geweld

Bevindingen

1. Verzoekster klaagt erover dat de politie haar, een als zodanig herkenbare journaliste, heeft gesommeerd om zich te verwijderen van de Waalbrug waar zij op 16 juli 2006 aanwezig was in het kader van de vrije nieuwsgaring. Ook klaagt zij erover dat de politie haar daarbij zo ruw heeft geduwd, terwijl ze al bezig was zich te verwijderen van de brug, dat zij letsel heeft opgelopen aan haar knie.

2.1. Verzoekster liet weten dat aan het einde van de ochtend agent X naar haar was toegekomen terwijl zij bezig was met haar verslaglegging over de actie op de brug. Hij liet haar en de activievoerders van Father4Justice weten dat ze de brug moesten verlaten. Zij was toen naar voren gestapt om hem in het Engels uit te leggen dat zij als journalist recht had op vrije nieuwsgaring. Het was haar niet duidelijk waarom zij de brug moest verlaten.

Zij toonde hem haar Engelse perskaart en wees op haar badge, met het woord "Press", die zij duidelijk zichtbaar op haar jurk droeg. Agent X reageerde niet op haar uitleg. Terwijl ze al aanstalten maakte dan toch maar de brug te verlaten, werd zij door hem hardhandig vastgepakt bij de arm en tegen de brugrand geduwd. Hierbij liep zij letsel op aan haar knie, waarvan zij nog steeds last heeft. Toen zij hem vroeg om zijn naam of personeelsnummer weigerde hij deze te geven.

2.2. Verzoekster had de Nationale ombudsman ook een verslag toegestuurd met een gedeeltelijk transcript van de bandopname van die dag. In dit verslag staat dat agent X verzoekster uitleg gaf over de reden waarom zij de brug moest verlaten. Over de manier waarop de agent zijn woorden kracht bij zette, staat in het transcript:

"Policeman: (shouting) Go, go. (he is pushing me harder and harder at this point forcing me off the bridge, bringing his hand down hard in my back and shoving).

(I turn around to read off any identity markers.)".

Over de reden van verwijdering:

‘You are a security risk for the bridge and for the traffic here.’

2.3. Verzoekster legde ook verklaringen over van twee die dag aanwezige activisten. De eerste verklaring is van mevrouw de B. van 17 februari 2008. Zij bevestigde de gang van zaken, zoals door verzoekster beschreven. Zij verklaarde dat agent X verzoekster bij de arm pakte en vervolgens duwde in de richting van Lent. De tweede verklaring is van de heer S. van 25 maart 2008. Hierin staat dat verzoekster door een agent was gemolesteerd en van achteren tegen de grond gewerkt. Beide verklaringen vermelden niets over opgedaan letsel.

3.1. Agent X verklaarde in de interne klachtprocedure bij de politie over zijn optreden die dag het volgende. Hij was naar het groepje van vier personen op de brug gegaan om ze te verzoeken de brug te verlaten. Van dit groepje kwam verzoekster, die alleen Engels sprak, naar hem toe. Zij hield een microfoon voor zijn mond met de vraag of hij commentaar op de gebeurtenissen wilde geven. Hij gaf daarop aan dat hij dat niet wilde en verzocht haar de bandrecorder onmiddellijk uit te zetten. Na enig aandringen leek zij aan zijn verzoek gehoor te geven. Zij liet hem vervolgens weten dat zij van de pers was en dat zij de brug niet wilde verlaten. Zij toonde hem een onbekend uitziende perskaart en schermde met de vrijheid van meningsuiting. Zij gaf aan dat zij als journaliste kon gaan en staan waar zij wilde. Agent X. legde haar uit dat dit hier niet aan de orde was maar dat verwijdering noodzakelijk was voor de veiligheid van Robin.

3.2. Omdat de groep niet had gereageerd op zijn verzoek om te vertrekken vorderde agent X hen vervolgens op grond van de Algemene politieverordening de brug te verlaten. Hieraan leek de groep inclusief verzoekster gehoor te geven door in de door hem aangegeven richting te vertrekken. Even later stonden ze echter weer op de zelfde plek. Hierop gaf agent X de hele groep te verstaan zich onmiddellijk te verwijderen en niet terug te komen. Twee leden van Fathers4Justice verlieten de brug toen wel direct. Verzoekster zwaaide opnieuw met haar perskaart en beriep zich op de vrije nieuwsgaring. Hij legde haar uit dat als zij weigerde zijn bevel op te volgen hij haar kon aanhouden. Toen zij toen nog geen gehoor gaf aan zijn vordering en weer met hem in discussie ging, pakte hij haar bij de arm en duwde haar in de rug in de door hem al eerder aangegeven richting. Van een hardhandige aanpak was geen sprake. Verzoekster vertoonde ook geen sporen van enig letsel, zij liep gewoon voor hem uit de brug af, aldus agent X.

3.3. Uit de genoemde verklaringen van agent X bleek dat hij verzoekster op dat moment niet zozeer beschouwde als journalist maar dat hij haar vereenzelvigde met de actiegroep die het veiligheidsrisico vormde en die daarom onmiddellijk van de Waalbrug verwijderd moest worden.

Volgens agent X was het duidelijk dat het de actievoerders alleen maar te doen was om publiciteit, terwijl het de politie ging om de veiligheid van Robin en het verkeer ter plaatse.

4.1. In het kader van het onderzoek liet de korpsbeheerder bij brief van 14 augustus 2008 de Nationale ombudsman kort samengevat op onder meer de gestelde vragen het volgende weten:

Bij grotere incidenten alarmeert de meldkamer van het korps de persvoorlichter. De persvoorlichter informeert de media actief. Afhankelijk van de omvang van het incident kan besloten worden dat hij ter plaatse present is om de aanwezige media te begeleiden. Bij de actie op de Waalbrug was de persvoorlichter van de afdeling communicatie ter plaatse aanwezig. De afdeling communicatie en ook de persvoorlichter kennen de "Leidraad voor de positie van de pers bij politieoptreden" van het Openbaar Ministerie (zie Achtergrond, onder 2.). De intern voorgeschreven gang van zaken is dat de politieambtenaren die ter plaatste aanwezig zijn, verwijzen naar de persvoorlichter. Agent X was op de hoogte van de richtlijn.

4.2. Wat betreft de klacht over de verwijdering van verzoekster liet de korpsbeheerder weten deze ongegrond te achten. Gezien de interactie tussen het groepje op de brug en Robin was het zaak deze groep te verwijderen. Het was op dat moment niet duidelijk wie van de groep precies de interactie veroorzaakte en of verzoekster hier debet aan was. Het was echter niet het moment dat verder uit te zoeken omdat snel ingrijpen genoodzaakt was in verband met de veiligheid van Robin en ter voorkoming van verdere wanordelijkheden. Daarbij speelde dat de totale afzetting van de brug, die was gelast, er ook toe leidde dat verzoekster als journalist niet ter plekke kon blijven.

Ook de Leidraad geeft aan dat zich situaties kunnen voordoen waarin maatregelen moeten worden getroffen om feitelijke hinder van omstanders bij politieoptreden tegen te gaan.

4.3. Naar zijn mening had verzoekster wel behoren te worden verwezen naar de persvoorlichter en de persverzamelplaats. Al is achteraf niet te achterhalen of de persvoorlichter op dat moment al aanwezig was. Waarschijnlijk was dit kort daarna pas het geval. In ieder geval staat vast dat verzoekster niet was uitgerust met de gebruikelijke politieperskaart. De door verzoekster getoonde perskaart kwam agent X niet bekend voor.

4.4. Ten aanzien van duwen merkte de korpsbeheerder op dat het optreden van de betrokken politieambtenaar een gefaseerde opbouw kende. Allereerst werd de groep verzocht zich te verwijderen. De directe verwijdering was noodzakelijk. Aan dit verzoek gaf de groep geen gehoor. Vervolgens heeft de ambtenaar op grond van artikel 2.1.1.1. van de Algemene politieverordening gevorderd zich te verwijderen (zie Achtergrond, onder 6.). Daaraan gaf de groep gehoor met uitzondering van verzoekster. Zij gaf duidelijk aan niet te willen vertrekken. Pas na een verzoek en twee vorderingen heeft hij haar bij de schouder gepakt en haar in de gewenste richting bewogen. In de geschetste situatie kan dit gedrag

niet als onbehoorlijk worden gestempeld.

5. Bij brief van 11 september 2008 reageerde verzoekster op de brief van de korpsbeheerder van 14 augustus 2008. Samengevat komt haar reactie op het volgende neer. Zij constateert dat er duidelijke verschillen zijn in de eerste versie van de politie over de gebeurtenissen en de laatste versie. Zo was de angst bij de politie dat Robin van de brug zou springen geheel nieuw en niet consistent met de hele aanpak. De hele actie van Robin duurde al met al ruim vier uur. Eerder ingrijpen bij angst voor zelfdoding had dan verwacht mogen worden. Bovendien was het gevaar dat Robin zou vallen veel minder groot dan de politie achteraf beschreef. Robin was een groot deel van de tijd wél gezeurd en bewoog zich over de voor onderhoud aangelegde veilige paden. Tevens benadrukte verzoekster nogmaals dat het duidelijk moest zijn geweest dat zij zelf geen deel uitmaakte van de actiegroep en dus ook geen veiligheidsrisico vormde door haar aanwezigheid op de brug. Voor haar was de door de actievoerders gestelde agressieve houding van de politie jegens hen door het optreden die dag bevestigd. Bij haar verklaring was een rapportage van haar bedrijfsarts gevoegd van 26 juli 2006. In deze verklaring worden naast andere klachten ook de al eerder bestaande knieklachten vermeld.

II Beoordeling

Ten aanzien van de sommatie zich te verwijderen

6. Bij behoorlijk overheidsoptreden worden -waar mogelijk- grondrechten gerespecteerd.

Het recht op vrije nieuwsgaring (het recht om inlichtingen te verzamelen) is een grondrecht dat in de grondwet en in de mensenrechtenverdragen wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 1. en 3.).

Om journalisten hun taak goed te kunnen laten uitvoeren is het belangrijk dat zij hun recht op vrije nieuwsgaring kunnen uitoefenen.

Wanneer de politie vertegenwoordigers van de nieuwsmedia belemmeringen in de weg legt wanneer deze hun werk (willen) doen betekent dit een inbreuk op dit recht.

In de wet is geregeld in welke gevallen de politie dit grondrecht kan onderwerpen aan bepaalde beperkingen, die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van onder meer de openbare veiligheid of het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten.

7. In de in 1980 opgestelde, en in 1988 herziene "Leidraad over de positie van de pers bij politieoptreden" hebben de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie een uiteenzetting gegeven over de grondrechten waarop vertegenwoordigers van de pers zich kunnen beroepen, en over de bevoegdheden van de politie om deze rechten te beperken (zie Achtergrond, onder 2.). Zo kunnen zich situaties voordoen waarin

maatregelen moeten worden getroffen om feitelijke hinder van omstanders bij politieoptreden tegen te gaan. In de Leidraad wordt in dat verband de wenselijkheid uitgesproken dat journalisten wanneer dat mogelijk is hun journalistieke werk ook kunnen doen op plaatsen waar het publiek niet kan worden toegelaten.

8. De Nationale ombudsman stelt vast dat verzoekster die dag toen zij van de Waalbrug verwijderd werd als journalist aan het werk was. Zij was als zodanig herkenbaar vanwege haar badge, haar activiteiten, haar recorder en zij kon haar, zij het Engelse, perskaart aan de politie tonen. Hieruit volgt dat zij als journaliste zich kon beroepen op haar recht op vrije nieuwsgaring.

9. Uit het onderzoek is gebleken dat de politie nadat de actie van Robin al uren aan de gang was besloot om in te grijpen. Dit om twee redenen. Met het verstrijken van de tijd schatte de politie de kans op een goede afloop van deze actie voor Robin zelf steeds steeds minder positief in. Daarnaast wenste de politie een einde te maken aan de urendurende verkeersopstoppingen rondom Nijmegen. De politie is bevoegd op te treden ter handhaving van de openbare orde en veiligheid op grond van de Algemene politieverordening (zie Achtergrond, onder 6.). De politie besloot in dat kader allereerst het groepje actievoerders van de brug te verwijderen en uit het zicht van Robin te brengen. Door hun voortdurende interactie met Robin veroorzaakte deze mededemonstranten een gevaarlijke situatie voor Robin, aldus de inschatting van de politie.

10. De Nationale ombudsman is van mening dat de politie terecht een einde aan deze situatie wilde maken en daartoe allereerst de groep van de brug wenste te verwijderen. Omdat op dat moment niet duidelijk wie van de groep precies de interactie veroorzaakte en of verzoekster hier ook deel aan had, kon voor verzoekster ook al was zij journalist geen uitzondering worden gemaakt. Bovendien is gebleken dat de politie op dat moment of kort daarna had besloten de gehele brug voor alle verkeersdeelnemers inclusief voetgangers af te sluiten. Dit had er ook toe geleid dat verzoekster als journalist niet ter plekke kon blijven. De verzamelde nieuwsmedia had tegen het einde van de ochtend een speciale plaats aangewezen gekregen van de politie, van waar af zij de actie van Robin konden volgen.

Nu zich een bijzondere situatie heeft voorgedaan die het voor de politie noodzakelijk maakte uit veiligheidsoverwegingen voor met name actievoerder Robin om ook verzoekster te verwijderen van de Waalbrug en daarmee haar recht op vrije nieuwsgaring in te perken was het optreden van de politie in dit geval behoorlijk.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten aanzien van de wijze waarop de sommatie tot verwijdering werd gedaan

11. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep

handelen. Indien er binnen een politiekorps richtlijnen gelden over de omgang met de pers bij incidenten, dienen politieambtenaren overeenkomstig die richtlijnen te handelen.

12. In dit geval deed zich een bijzondere situatie voor op grond waarvan de politie verzoekster mocht sommeren zich van de Waalbrug te verwijderen. De Nationale ombudsman merkt daarbij over de wijze waarop dit gebeurde het volgende op. Uit de reactie van de korpsbeheerder blijkt dat de betrokken agent bekend was met de genoemde Leidraad en de interne richtlijn binnen het korps. Ook is komen vast te staan dat verzoekster voldoende duidelijk had gemaakt dat zij als journaliste aan het werk was en gebruik wilde maken van haar recht op vrije nieuwsgaring.

13. Door geen aandacht te besteden aan de positie van verzoekster als journaliste en haar niet conform de interne richtlijn te verwijzen naar de persvoorlichter handelde de politie in strijd met het beginsel van professionaliteit. Hieraan doet niet af dat het hem op dat moment niet bekend of de persvoorlichter van zijn korps al aanwezig was en of er een plek was aangewezen waar de verzamelde pers wel kon staan. Hiervoor had hij naar collega's elders kunnen verwijzen. Door geen rekening te houden met haar hoedanigheid als journalist werkte hij de weerstand bij de verzoekster in de hand, terwijl hij dit had kunnen voorkomen.

14. De Nationale ombudsman begrijpt uit het onderzoek dat bij geplande acties van zekere omvang de persvoorlichter van de politie in beginsel ter plaatse is. Vaste afspraak is dat agenten de pers naar de persvoorlichter verwijzen. In dit geval betrof het een spontane actie en moest de politie ter plaatse de aanpak van de actie improviseren.

Juist bij dergelijke acties is de kans dat ook pers aanwezig wil zijn groot. De pers heeft in principe het recht op vrije nieuwsgaring. Als er redenen zijn vanwege de openbare orde of veiligheid de pers toegang tot bepaalde plaatsen te verbieden, moet dit duidelijk worden gecommuniceerd door de betrokken agenten. De Nationale ombudsman ziet daarom aanleiding voor het doen van een aanbeveling.

De onderzochte gedraging is in die zin niet behoorlijk

Ten aanzien van de aanwending van geweld bij de verwijdering

15. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd.

Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet en de internationale verdragen worden beschermd (zie Achtergrond, onder 1. en 3.).

Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd geweld te gebruiken, wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor

handen is.

16. Vast is komen te staan dat de politie om veiligheidsredenen had besloten de aanwezigen, waaronder verzoekster, van de brug te verwijderen. Ook blijkt uit het onderzoek dat verzoekster samen met de actievoerders aanvankelijk gehoor had gegeven aan het verzoek de brug te verlaten, maar dat ze allemaal weer waren teruggekeerd. Daarop heeft agent X hen eerst opnieuw verzocht de brug onmiddellijk en definitief te verlaten. Verzoekster gaf aan dit verzoek geen gehoor maar ging opnieuw in discussie over haar positie als journaliste. Dat zij zichtbaar aanstalten had gemaakt uit eigen beweging te vertrekken, is uit het onderzoek niet gebleken.

17. Hoewel de Nationale ombudsman hierboven heeft geconcludeerd dat het optreden van de politie niet professioneel was doordat verzoekster niet werd gewezen op de mogelijkheid zich tot de persvoorlichter te wenden moet worden beoordeeld of de vervolghandeling de toets van de behoorlijkheid kan doorstaan.

De Nationale ombudsman acht op grond van de verklaringen van agent X en verzoekster, in ieder geval aannemelijk dat agent X na deze vergeefse pogingen verzoekster de brug te laten verlaten, zijn vordering kracht heeft willen bijzetten door haar bij de arm te pakken en haar in de gewenste richting te duwen. Hij acht deze aanpak gezien de situatie ook te billijken. De Nationale ombudsman acht het ook niet onredelijk dat toen verzoekster niet meegaf en bleef discussiëren, hij verzoekster stevig in de rug is blijven duwen tot zij zelf de goede richting op liep.

18. Dat verzoekster hierdoor letsel aan haar knie zou hebben opgelopen is niet aangetoond. Verzoekster heeft aangegeven al last van haar knie te hebben gehad voor dit voorval. De toename van haar klachten en het verband met dit voorval heeft zij niet aangetoond. In de klachtprocedure bij de politie is daar niet over gesproken. Evenmin blijkt uit het door haar overgelegde transcript van haar opname of de door haar overgelegde verklaringen van getuigen dat ze letsel heeft opgelopen bij dit voorval. Overigens zou indien er wel letsel was ontstaan dit nog niet zonder meer betekenen dat het toepaste geweld dan disproportioneel was.

Nu het voor het vrijmaken van de brug nodig was verzoekster te verwijderen en dit niet op andere, minder ingrijpende wijze, mogelijk bleek te zijn, heeft de politie niet gehandeld in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

19. De Nationale ombudsman merkt nog op dat tijdens het onderzoek is gebleken dat er van het jegens verzoeker toegepaste geweld geen geweldsrapportage is opgemaakt. Ook in de klachtbehandeling is door de commissie geconcludeerd dat er geen sprake was van geweld, laat staan disproportioneel geweld. Er is op grond van de geweldsinstructie sprake

van geweld zodra er dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis wordt uitgeoefend op personen of zaken. De Nationale ombudsman merkt op dat hij op grond van het onderzoek vast stelt dat agent X met meer dan gewone kracht te werk is gegaan. Dat er in dit geval geen geweldsrapportage is opgesteld, acht de Nationale ombudsman daarom niet juist (zie Achtergrond, onder 5.).

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid is niet gegrond ten aanzien van:

- de sommatie zich te verwijderen;
- ten aanzien van de aanwending van geweld bij de verwijdering;

is gegrond ten aanzien van:

- de wijze waarop de sommatie tot verwijdering werd gedaan wegens strijd met het beginsel van professionaliteit.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de korpsbeheerder in overweging intern te bespreken hoe de communicatie tussen de verschillende medewerkers van het korps, die betrokken zijn bij een onverwacht politieoptreden waarbij het noodzakelijk is om de vrije nieuwsgaring in te perken, te verbeteren.

Onderzoek

Op 28 maart 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw R. te Amsterdam, ingediend door de heer mr. S.G. van der Galiën, advocaat van de NVJ te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid (de burgemeester van Nijmegen), werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd betrokken agent X de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Agent X maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor het justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van Justitie te Arnhem over de klacht geïnformeerd. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De reactie van verzoeksters gemachtigde en de korpsbeheerder gaven geen aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen. De hoofdofficier van justitie gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Dossier van de klachtencommissie, bestaande uit dertien stukken:

- a. Klachtbrief verzoekster van 21 juli 2006;
- b. Brief van commissie aan klaagster van 24 juli 2006;
- c. Zienswijze betrokken ambtenaar van 14 augustus 2006;
- d. Verslag van telefoongesprek van 19 september 2006 tussen de heer van G. en de heer van H.;
- e. Brief van klaagster van 26 september 2006 in aanvulling op haar klacht met transcriptie;
- f. Brief van algemeen secretaris IFJ van 2 oktober 2006 aan de heer van G.;
- g. E-mailbericht van 4 oktober 2006 van gemachtigde;
- h. Gespreksverslag van 10 oktober 2006;
- i. E-mailbericht van 11 oktober 2006 van gemachtigde;
- j. Zienswijze betrokken ambtenaar van 16 oktober 2006;
- k. Advies aan onderdeelchef;
- l. Afdoeningbrief van 13 november 2006;
- m. Ontvangstbevestiging van 27 november 2006.

Toelichting van de advocaat van verzoekster op hoorzitting van 23 januari 2007;

Vier ter hoorzitting door politie overgelegde foto's;

Ter zitting overgelegd brief van de heer G. van 8 februari 2007;

Advies van de Klachtencommissie van 12 maart 2007;

Het oordeel van de korpsbeheerder van 5 april 2007;

Verklaring van mevrouw de B. van 17 februari 2008;

Verklaring van verzoekster van 28 maart 2008;

Verklaring van de heer S. van 25 maart 2008;

Verzoekschrift via Nederlandse Vereniging voor Journalisten van 28 maart 2008 aan Nationale ombudsman;

Reactie van de korpsbeheerder op het onderzoek van 15 augustus 2008;

Reactie van gemachtigde van 11 september 2008 op reactie korpsbeheerder.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 7 lid 1

"Niemand heeft voorafgaand verloop nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet."

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Leidraad over de positie van de pers bij politieoptreden

In de in 1980 opgestelde, en in 1988 herziene "Leidraad over de positie van de pers bij politieoptreden" hebben de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie een uiteenzetting gegeven over de grondrechten waarop vertegenwoordigers van de pers zich kunnen beroepen, en over de bevoegdheden van de politie om deze rechten te

beperken.

In de Leidraad wordt naar voren gebracht dat de pers een bijzondere maatschappelijke functie vervult bij de realisering van de vrijheid van meningsuiting, zoals bedoeld in art. 7 van de Grondwet, en van de vrijheid om inlichtingen te verzamelen en door te geven, zoals die is weergegeven in artikel 10 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en in artikel 19 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. In de Leidraad wordt aangegeven dat die functie van wezenlijk belang is voor de vorming van de openbare mening over het doen en laten van de overheid:

"3. Positie van de pers

De pers heeft een bijzondere maatschappelijke functie bij de realisering van de vrijheid inlichtingen te verzamelen en door te geven en van de vrijheid van meningsuiting. Voor de vorming van de openbare mening over het doen en laten van de overheid is die functie van wezenlijk belang. Het is daarom wenselijk dat journalisten, wanneer dat mogelijk is, hun journalistieke werk ook kunnen doen op plaatsen waar het publiek niet kan worden toegelaten. Journalisten kunnen zich dan met hun politieperskaart (zie punt 9) als zodanig legitimeren."

"4. Beperking van de mogelijkheid informatie te vergaren

Artikel 2 Politiewet draagt de politie op in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde. De handhaving van de rechtsorde omvat:

1. de handhaving van de openbare orde, waarbij de politie ondergeschikt is aan de burgemeester (artikel 35 Politiewet);
2. de justitiële politietaken (opsporing van strafbare feiten, aanhouding van verdachten), waarbij de politie ondergeschikt is aan de officier van Justitie (o.a. artikelen 148 en 156 Wetboek van Strafvordering).

Zowel bij de handhaving van de openbare orde als bij de uitvoering van justitiële politietaken kunnen zich situaties voordoen, waarin maatregelen moeten worden getroffen om feitelijke hinder door omstanders bij het politieoptreden tegen te gaan. Soms blijkt het bijvoorbeeld nodig, een gedeelte van de openbare weg voor het publiek af te sluiten. Bij ordeverstoringen komt het ook voor, dat de politie aan een ieder het bevel geeft zich te verwijderen. Zulke maatregelen kunnen voor journalisten een beperking meebrengen van de mogelijkheid ter plekke informatie te vergaren. De algemene taakomschrijvingen geven de politie de bevoegdheid maatregelen te treffen om te voorkomen dat omstanders in gevaar komen of de politie voor de voeten lopen."

De Leidraad bevat voorts een weergave van het opsporingsbeleid zoals de procureurs-generaal bij de gerechtshoven dat op 14 juli 1981 hadden geformuleerd ten aanzien van journalisten die aanwezig zijn bij kraakacties, ontruiming, protestacties en demonstraties. Dit beleid houdt in dat de politie in beginsel geen journalist aanhoudt die zich als zodanig kan legitimeren, en die zich onthoudt van daden die niet geacht kunnen worden samen te hangen met zijn beroepsuitoefening. De journalist kan zich echter niet verzetten tegen ordemaatregelen die worden getroffen tegen alle aanwezigen ter plaatse.

3. Europees verdrag voor de rechten van de mens

Artikel 10

Dit artikel van het door Nederland geratificeerde Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) regelt eveneens (net als artikel 10 Grondwet) het recht op vrijheid van meningsuiting, dat onder meer de vrijheid omvat om inlichtingen te ontvangen of te verstrekken. Lid 2 voorziet in de mogelijkheid om de genoemde vrijheden te onderwerpen aan bepaalde beperkingen, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van onder meer de openbare veiligheid of het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten.

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

4. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste en vijfde lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

5. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 1, derde lid onder b

"3. In dit besluit wordt verstaan onder:

(...) b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken (...)"

Hoofdstuk 2 / OPENBARE ORDE

Afdeling 1 Orde en veiligheid op de weg

Paragraaf 1 Bestrijding en ongeregeldheden

Samenschooling en ongeregeldheden

Artikel 2.1.1.1.

"Het is verboden op of aan de weg zich tezamen met anderen te begeven naar of al dan niet tezamen met anderen deel te nemen aan een samenschooling, onnodig op te dringen of door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden, dan wel te vechten.

Een ieder, die op de weg aanwezig is bij enig voorval, waardoor er wanordelijkheden ontstaan of dreigen te ontstaan of bij een tot toeloop van publiek aanleiding gevende gebeurtenis, dan wel zich bevindt in of aanwezig is bij een samenschooling, is verplicht op een daartoe strekkend bevel van een ambtenaar van politie zijn weg te vervolgen of zich in de door hem aangewezen richting te verwijderen.

Het is verboden zich te begeven of te bevinden op terreinen, wegen of weggedeelten, wanneer deze door of vanwege het bevoegd gezag in het belang van de openbare veiligheid of ter voorkoming van wanordelijkheden zijn afgezet.

De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het derde lid gestelde verbod.

Het bepaalde in de voorgaande leden geldt niet voor betogingen, vergaderingen en godsdienstige en levensbeschouwelijke samenkomsten als bedoeld in de Wet openbare manifestaties."